DONACIJA ETIENNE MARQUIS DE PIENNESA

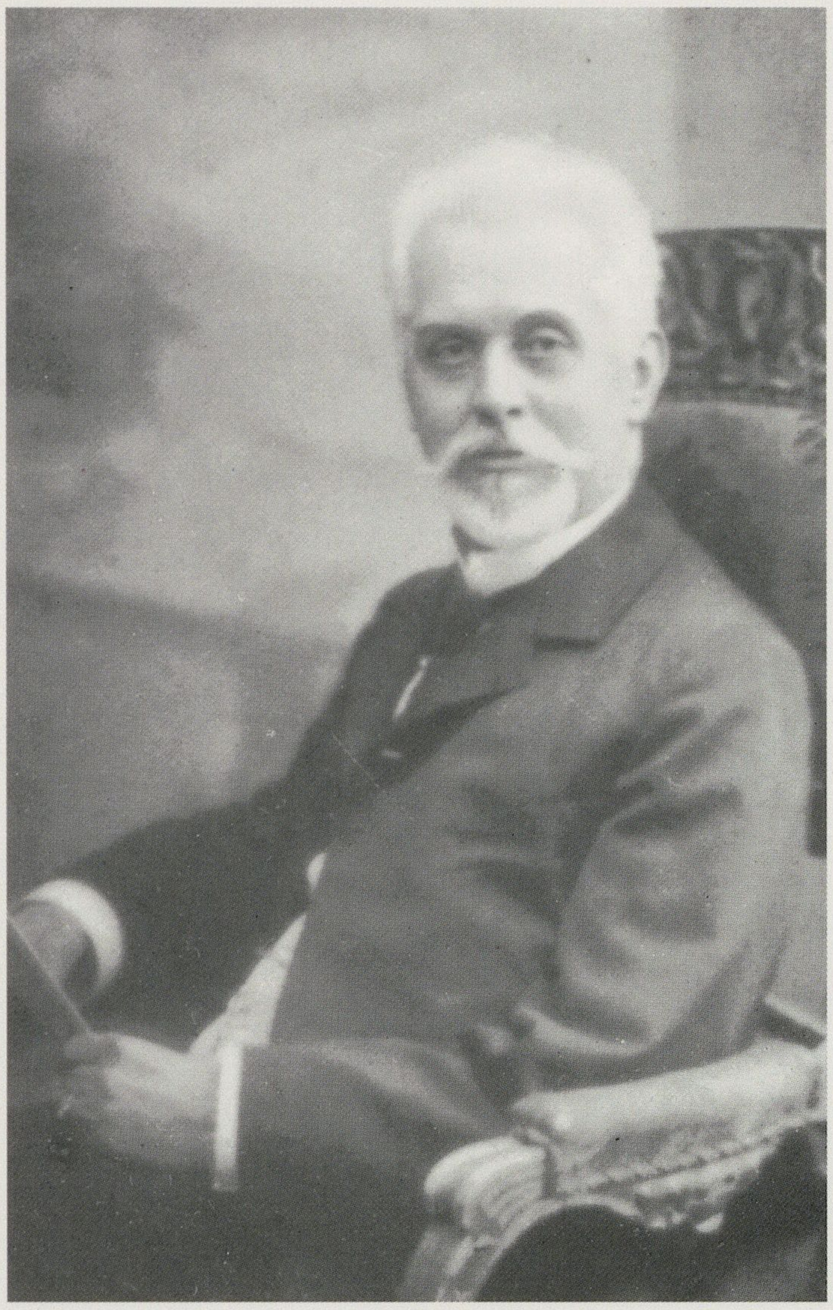

Portret Etienne marquis de Piennesa (oko 1895)

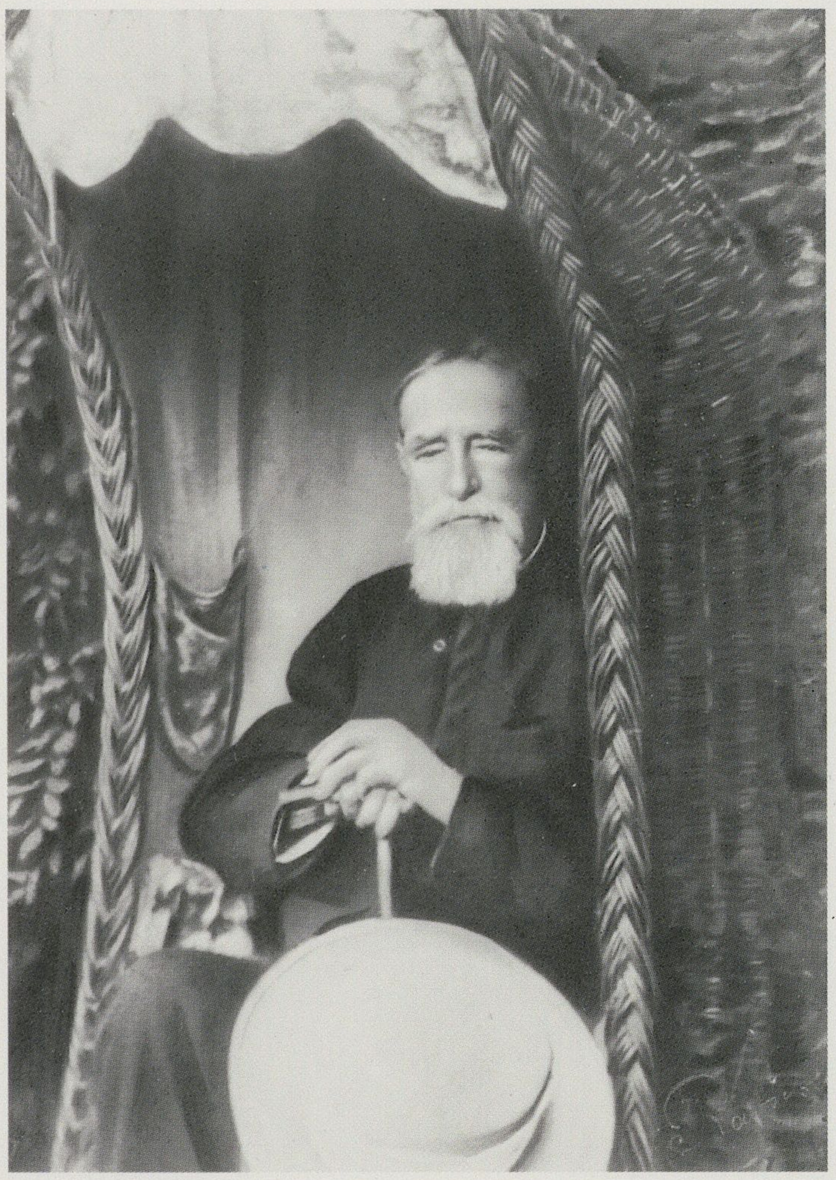

Portret Etienne marquis de Piennesa (oko 1905)

Damir Grubić

DONACIJA ETIENNE MARQUIS DE PIENNESA

Mjesto, sudbina, vrijednost i značenje donacije francuskog aristokrata Eugene-Emmanuel-Ernest d'Halvin, marquis de Piennesa (20.I.1825, Periers, Francuska - 6.I.1911, Vrbovec), spletom nepredvidljivih povijesnih tokova i subjektivnih poticaja, utkani su u stalnu postavu i fundus Strossmayerove galerije kao veoma važno obogaćenje njezinoj polifoniji razdoblja, stilova, škola i imena koja upućuju na neponovljivost pojedinačne osjećajnosti i imaginacije u strukturiranju estetskih i jezičnih idioma.

Danas je dostupno malo podataka i dokumenata na temelju kojih možemo pokušati rekonstruirati i predstaviti u punom osvjetljenju tog velikog donatora. Većina podataka kojima raspolažemo potječu iz druge ruke, zahvaljujući dragocjenom tekstualnom prilogu Rudolfa Maixnera[1], koji za izvor informacija o markizu navodi izvjesnog g. Nikolu Berkovića, predsjednika bosanskohercegovačke banke. Nešto dalje od tih izjava baziranih na svjedočanstvu poslovnog znanca i suradnika de Piennesa, odmakli smo zahvaljujući povijesnoj monografiji Vrbovca od dr. Josipa Buturca[2]. Podaci do kojih je došao dr. J. Buturac otkrivaju nam da je markiz došao u Vrbovec 1879. godine, gdje kupuje posjed Šabac, Poljanski Lug i dvorac u Vrbovcu. Značajan je njegov prinos stočarstvu uzgajanjem čistokrvne simentalske pasmine, a u Šabcu podiže tvornicu sira. Medjutim, ne znamo gdje je markiz boravio devet godina od sloma Drugog Carstva i uspostavljanja Treće Republike do dolaska u Vrbovec. Nakon poraza Francuske u ratu s Njemačkom 1870. car Napoleon III, njegovi ministri i generali, mahom su emigrirali. Znamo da je markiz bio u diplomaciji (Lisabon, Petrograd, Beč i Rim), u najužoj vezi sa carskom porodicom — 1862. imenovan je prvim komornikom Cara i prvim štitonošom Carice. No on Francusku nije morao napustiti, jer se njegov sin oženio kćerkom novog predsjednika Francuske Republike, Mac Mahona. Tek njegovim padom nakon nekoliko godina stvorio je odluku o odlasku. Pretpostavlja se da su mu u Beču njegovi poslovni bankarski krugovi savjetovali gdje da uloži

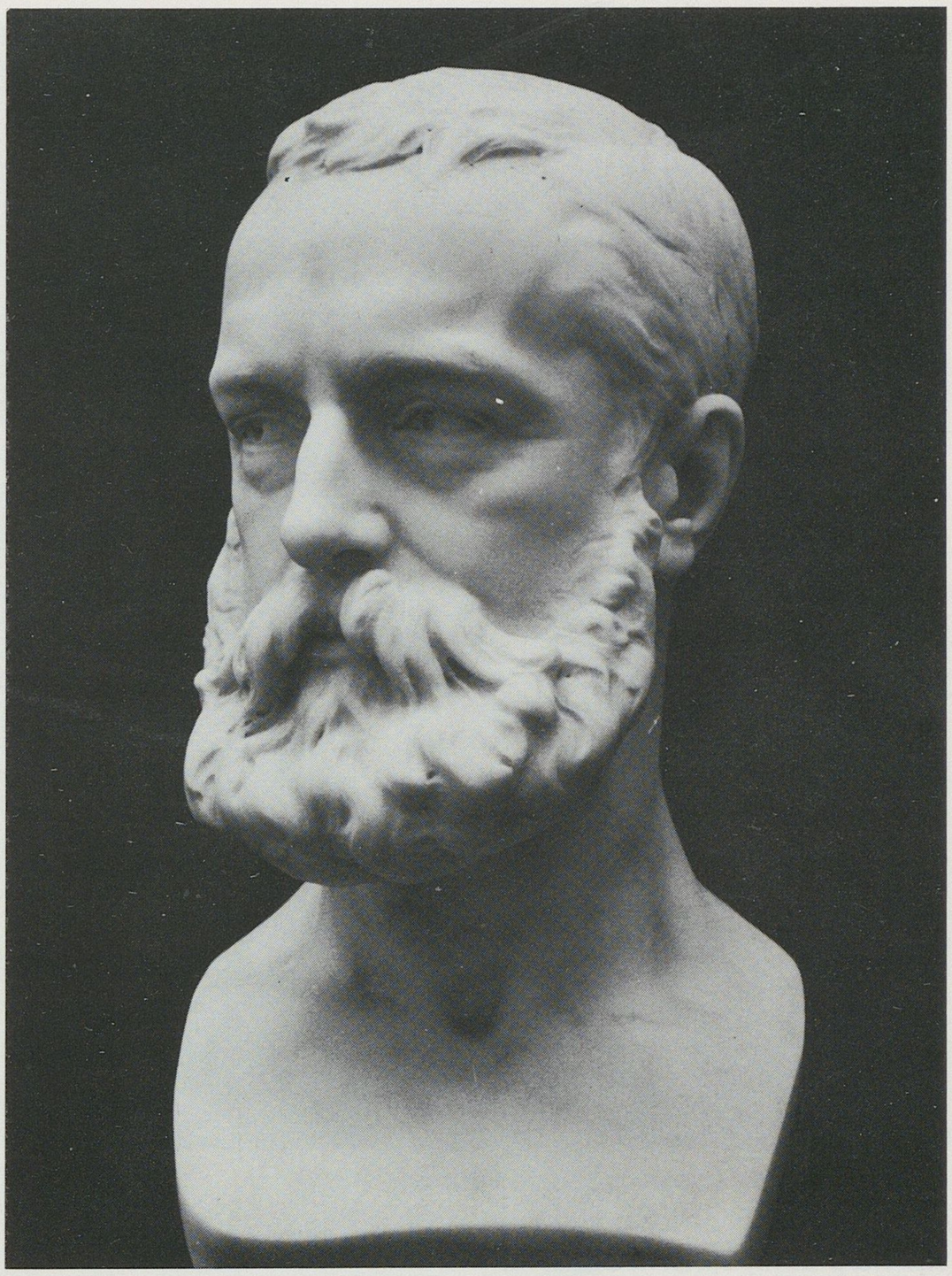

Jean-Baptiste Carpeaux
(Valenciennes, 1771 - Bas-Meudon, 1835.)
MARQUIS ETIENNE DE PIENNES
kararski mramor, vis. 0,550 m
(sign.: Rome, J.B. Carpeaux, 1862)

svoj kapital.

Naime, ostavši vezan uz Rouhera, nekadašnjeg ministra Napoleona III, i uz Napoleonovu ženu Eugeniju, koja je emigrirala u London a potom u Švicarsku, obavljao je i niz financijskih funkcija.

"Bio je član administrativnog savjeta orijentalnih željeznica, u vezi s visokim financijama u Parizu, Londonu i Beču. Nakon pada glasovitog bankara Bontouxa i njegovih poduzeća, osobito u općoj Uniji, markiz de Piennes prihvatio je predstavništvo konzorcija Comptoir National d–Escompte u Parizu,

[1] R(udolf) M(aixner), Mélanges, Annales de l–Institut français de Zagreb, 1940, str. 233-238.

[2] Dr. Josip Butorac, Vrbovec i okolica 1134-1984, Hrvatsko društvo sv. Ćirila i Metoda Zagreb, Vrbovec 1984.

Naslovna stranica:
Antoine-Jean Gros (Pariz, 1827 - Becon, 1875.)
MADAME RECAMIER
ulje na platnu, 0,623 x 0,512 m

Robert Lefèvre (Bayeux, 1755 - Paris, 1830.)
PAOLINA BORGHESE
ulje na platnu, 0,327 x 0,245 m

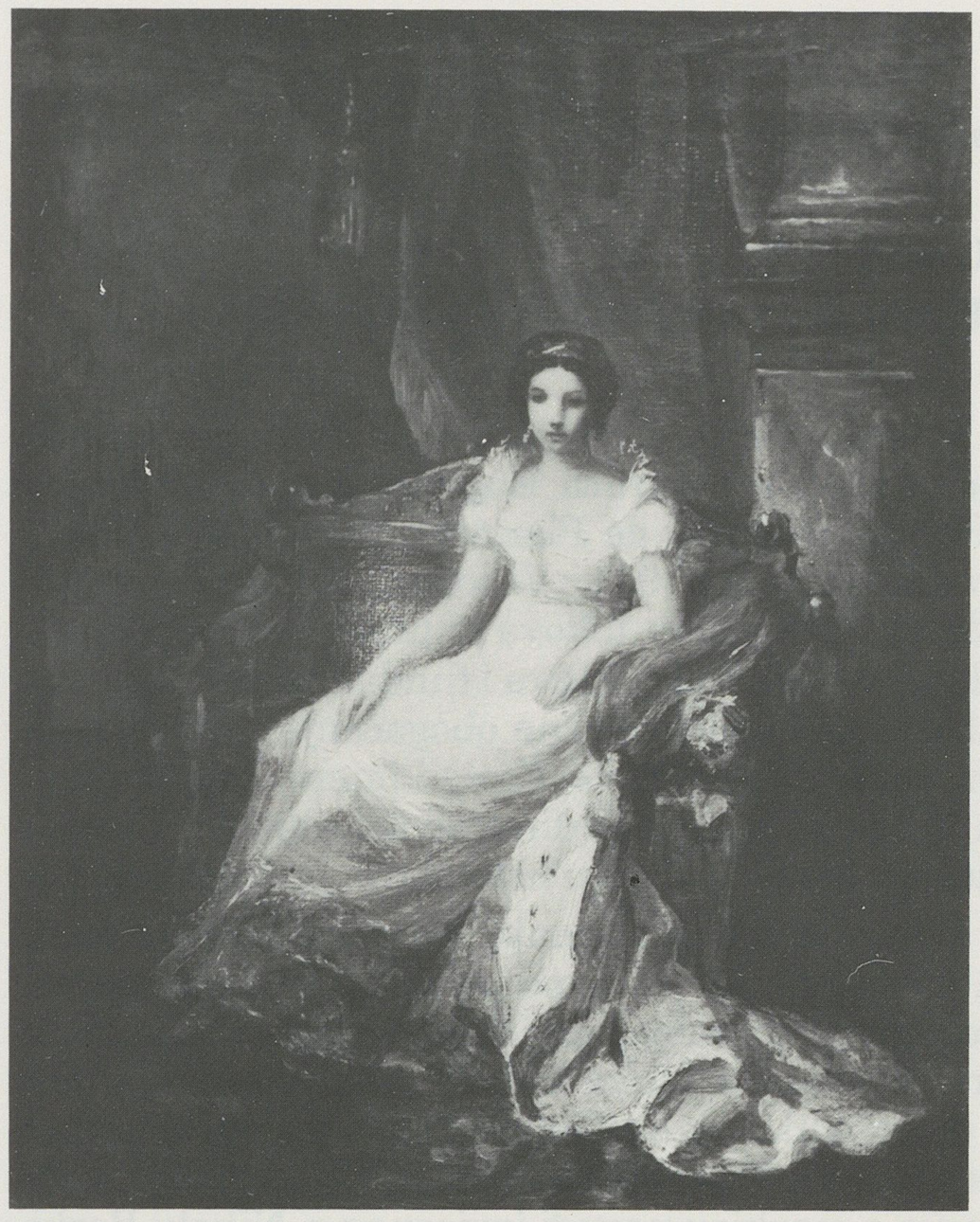

Pierre-Paul Prud'hon (Cluny, 1785 - Pariz, 1823.)
KRALJICA HORTENSE
ulje na platnu, 0,338 x 0,270 m

Länderbank u Beču i Mađarske banke u Budimpešti, koja je dala Srbiji zajam namijenjen za gradnju željeznica—[3]. Još jedan podatak iz monografije Vrbovca otkriva nam da de Piennes otkupljuje Lovrečinu grad 1909. i oko 20 jutara zemljišta koje ostavlja zagrebačkoj Družbi sestara milosrdnica da otvore i vode zavod za dobrotvorne svrhe. On je svake godine podupirao školovanje siromašne i nezbrinute djece. Na temelju tih elemenata razaznajemo obrise životopisa de Piennesa od trenutka kad je od samog vrha društveno političkog uglednika burne Francuske pozornice odlučio da se povuče i skrasi u pitomim lugovima Vrbovca. Paradoks markizova izbora tim je veći kad znamo velik broj obrnutih slučajeva: odlazaka iz provincije u metropole i druga evropska središta.

Fotografska dokumentacija pak, kojom bismo nastojali steći dojam o fizičkom izgledu De Piennesa, svodi se na jednu veliku retuširanu fotografiju i manji fotografski otisak na dekorativnom tanjuru i šalicama u Lovrečini. Obje ga prikazuju u poodmaklim godinama. Velika fotografija nastala je vjerojatno nekoliko godina prije njegove smrti, za vrijeme odmora u vrtu. Sjedi, kao u nekoj niši, u pletenoj sjedeljci. Ruke je položio na štap, šešir je zataknuo na lijevo koljeno. Duguljaste, pravilne crte lica, četvrtasto rezana bijela brada pridaju mu profinjen i markantan izraz. Druga fotografija u paru s njegovom drugom ženom potvrdjuje nam finoću i određenu crtu odlučnosti.

Od tih općenitih naznaka dolazimo do još jednog svjedočanstva o njegovu fizičkom liku koje nam otkriva mramorna bista, rad Jean-Baptista Carpeauxa, danas u Strossmayerovoj galeriji u Zagrebu. Navodi se Rim kao mjesto i 1862. godina kao vrijeme nastanka djela kad je markiz obavljao diplomatsku službu u tom gradu naročito omiljenom francuskim umjetnicima zbog antičkog nasljeđa i bogate likovne tradicije. Tada je imao 37 godina. Realističke, portretne crte lica zaodjevene su u mramornu izražaj-

[3] Melanges, str. 237.

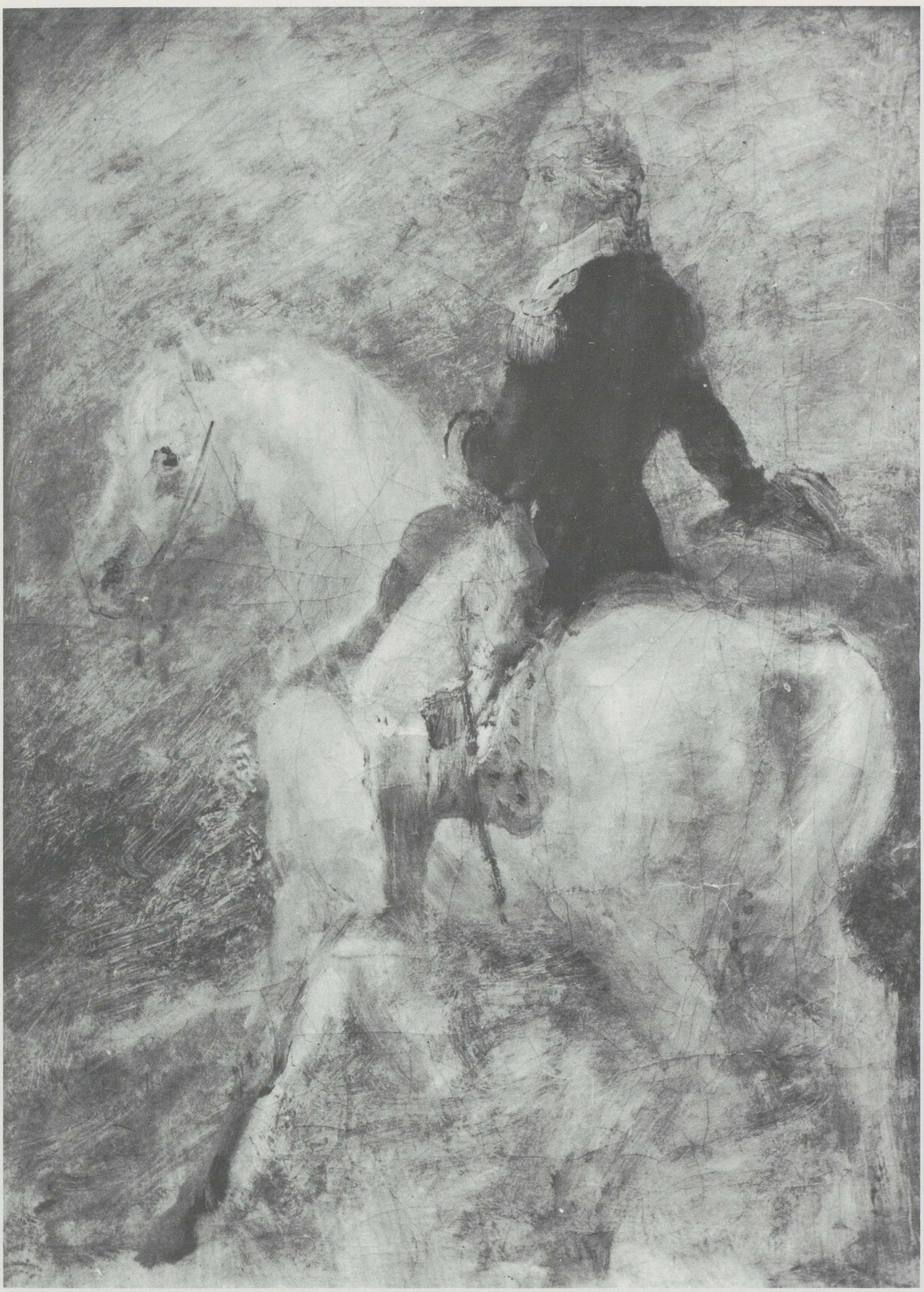

Antoine-Jean Gros
(Pariz, 1771 - Bas-Meudon, 1835.)
KONJANIK
ulje na platnu,
0,420 x 0,300 m

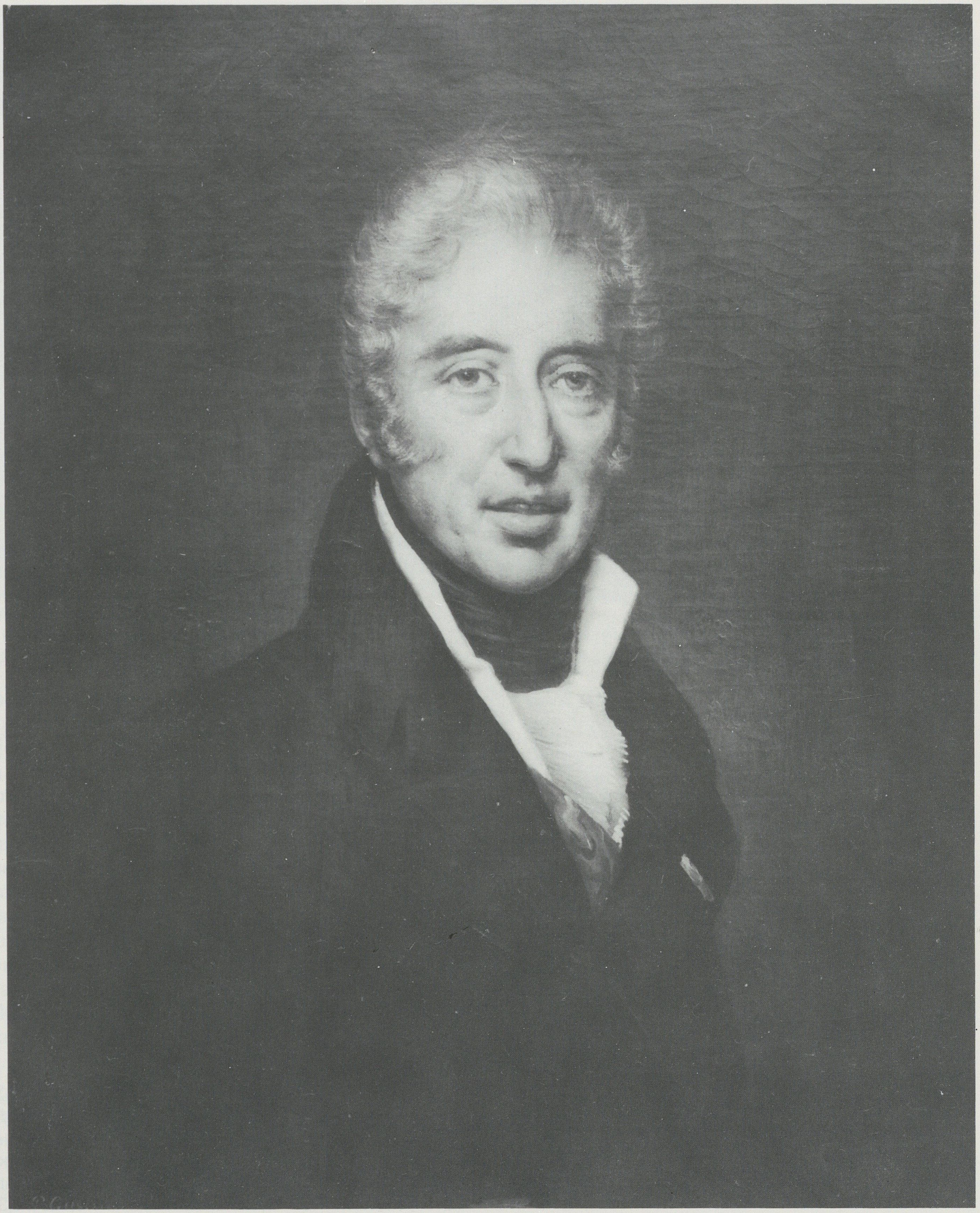

Jean-Baptiste Paulin-Guérin (Toulon, 1783 - Pariz, 1855.)
LIJEVO: PORTRET CHARLESA X
ulje na platnu, 0,736 x 0,595 m (sign.: P. Guérin, dlu)

Krug: *Jacgues-Louis David*
(Pariz, 1748 - Bruxelles, 1825.)
EDIP I ANTIGONA
ulje na DRVU, 0,186 x 0,231 m

Gabriel-Alexandre Decamps
(Pariz, 1803 - Fontainebleau, 1860.)
VJETRENJAČE
ulje na drvu, 0,220 x 0,325 m
(sign. na poleđini: Baron Abadie Decamps)

Charles-François Daubigny
(Pariz, 1817 - 1878.)
NORMANDIJSKI RIBARI
ulje na platnu, 0,386 x 0,589 m
(sign.: umjetnikov monogram)

Nepoznati francuski majstor XIX st.
PORTRET MLADE DJEVOJKE
ulje na platnu, 0,647 x 0,541 m

nost. Nalik je antičkom polubogu, čiji otmjen izraz lica ukazuje na visok društveni položaj. Klasična ljepota i pravilnost, odmjerena ravnoteža muževne čvrstine i duhovnosti, mudrosti i profinjenosti odražava se na tom liku uglačane kamene površine. Tek nam duboko usađene oči, natkriljene snažno naglašenim obrvenim kostima donjeg dijela čvrstog, visokog čela, meke kesice podočnjaka sa sitnim zarezima bora, koje su nešto izrazitije na vanjskim rubovima očiju, otkrivaju breme odgovornosti i osjećanja životne karizme čovjeka koji se našao u zamršenim diplomatskim okolnostima svojega političkog poziva.

Nagli vremenski skok na 1903. godinu, kad mu tragično pogiba sin, dovest će nas do njegove čvrste odluke da svoju zbirku umjetnina pokloni Strossmayerovoj galeriji. Za svog nasljednika i opunomoćitelja odredio je Pierrea Denizota, koji mu je, po svemu sudeći, bio nećak. Denizot je nakon markizove smrti 1911. dao sagraditi za njega Mauzolej (1912) po projektu Huge Ehrlicha. Markizovu odlučnost da ostavi trag u narodu koji tek ustoličuje svoj kulturni identitet nizom snažnih doprinosa istaknutih ličnosti s kraja 19. stoljeća u Hrvatskoj, među kojima je svakako prednjačio veliki mecena i donator biskup J. J. Strossmayer, odaje njegovu sentimentalnu vezanost za naše podneblje i intimnu podršku razvoju svih naprednih ideja. Fundus Strossmayerove galerije doživljava pravo bujanje od 256 djela, koja se navode u prvom katalogu 1885. do 481 u petom katalogu 1917. godine, uključujući i djela moderne umjetnosti. U tom razdoblju, konkretnije 1903. i 1911, Piennesova ostavština postaje sastavni dio tog procesa s trideset umjetničkih djela i dvije japanske vaze koje se nalaze u Upravi JAZU. Po jedno djelo ustupio je galeriji 1905. i 1908.

U vezi s formiranjem markizove zbirke nemamo konkretnih podataka. Dr. Vinko Zlamalik, ravnatelj

Charles-François Sellier (Nancy, 1830 - 1882.)
MARQUISA DE PIENNES
ulje na platnu, 0,614 x 0,505 m

Engleska škola pol XIX st.
ROSALINDA I CELIJA
ulje na platnu, 0,461 x 0,378 m

Strossmayerove galerije, sažeto je eksplicirao navode iz porodične predaje o pojedinim djelima, te promjene nekih atribucija i mišljenja stručnjaka.[4] Markiz nije bio kolekcionar ni strastveni ljubitelj umjetnosti. Njegova zbirka na određen način izražava njegov odnos prema prošlosti i miljeu u kojem je odrastao i živio. A to pretpostavlja aristokratski odgoj i usvajanje liberalnih nazora u kojima bitnu ulogu ima utjecaj bonapartističkih ideala.

Ako bismo usporedili značaj markizove donacije s djelima francuskih majstora koje je galeriji poklonio Ante Topić Mimara (17 slika), uvidjeli bismo izjednačenost, ali i posebnost svake zbirke u odnosu na drugu. Mimarina zbirka pojedinačnim imenima pokriva više stilskih razdoblja, od Luja XIV. do početka 20. stoljeća, dok je Piennesova usredotočena na krug autora unutar prve polovice 19. stoljeća. Zajedno tvore okosnicu francuskog slikarstva u Strossmayerovoj galeriji.

Statistički podaci govore nam da su 22 djela iz Piennesove donacije izložena u stalnoj postavi Galerije. A kad bismo izdvojili samo francuske majstore iz njegove donacije i postavili ih u brojčani odnos prema njihovom sveukupnom inventarskom broju u fundusu galerije, omjer izloženih i neizloženih radova iznosio bi gotovo 1:3.

Većinu Piennesove donacije sačinjavaju djela francuskih majstora (19), zatim slijede djela nizozemskih, ukupno sedam, dvije slike njemačkih autora, jedna slika engleskog porijekla i 1 slika U. Predića. Nizozemski majstori pripadaju 17. stoljeću. Riječ je o značajnim, no danas manje poznatim autorima, čija nam djela ukazuju na nepresušan realistički žanr i portrete prožete poetskom objektivnošću i vrhunskom vještinom.

"Starac sa čašom vina" na slici koja je pripisana načinu A. van Ostadea, prikazan je u svom svakodnevnom ambijentu doma. Na omalenom stolu paž-

Jean-Baptiste Carpeaux
(Valenciennes, 1771 - Bas-Meudon, 1835.)
DJEVOJKA SA CVIJEĆEM
tempera na papiru, 0,330 x 0,250 m

Jean-Baptiste Carpeaux
(Valenciennes, 1771 - Bas-Meudon, 1835.)
PRODAVAČ VOĆA
tempera na papiru, 0,330 x 0,250 m

nju nam privlači skvrčena riba na tanjuru. Desnom rukom starac pridržava ćup s vinom, a lijevu, sa čašom vina, uzdiže u kretanju nazdravljanja. Ekspresija pečene ribe naglašava egzistencijalnu tjeskobu koja se nazire na licu toga dobročudnog veseljaka.

Dolazak putujućeg glazbenika u siromašan kvart pružio je priliku Cornelisu Dusartu da s pomnom deskripcijom oslika ambijent trošnih kućeraka u kojima žive groteskne, male, pohabane spodobe.

M. van Mierveldov "Portret žene" i "Portret muškarca" rađeni su po narudžbi; slikar iznosi dostojanstveno poziranje likova, atribute njihove materijalne i društvene moći. Naglašenim reproduktivnim postupkom prikazuje samo bitne detalje odjeće, nakita i oružja.

Umijeće "odraza" nešto je manje zastupljeno na djelima G. Schalckena "Uz svijeću" i "Djevojka s ribama". Gradacija rasvjete ima dominantnu ulogu u otkrivanju radnji, naglašavajući toplinu ljubavi bračnog para koji se sprema, nakon molitve, krenuti na počinak, ili bogatstvo mrtve prirode na stolu, svježih riba koje djevojka priprema za obilan doručak.

Njemački slikar 18. stoljeća M. Pfeiler u slici "Cvijeće i voće" nagomilat će raznoliko povrće i voće u prvom planu kao iskaz raskoši plodova prirode, a puteni lik dječačića, čija jedina odjeća u vidu tkanine nestašno vijori na povjetarcu prema dubokom planu pejzaža iza njega, označava alegorijsko prizivanje mitskog ambijenta antike, što je česta tema slikara baroka i rokokoa .

Neke nove atributivne aspekte istražio je o djelima nizozemaca u Strossmayerovoj galeriji iz do-

[4] Dr. Vinko Zlamalik, Katalog Strossmayerove galerije starih majstora Jugoslavenske skademije znanosti i umjetnosti, 1967. i 1982. godine.

Louis-Marie de Schryver
(Pariz, 1862-1942.)
RAKOVI
ulje na drvu,
0,156 x 0,221 m
(sign.: de Schryver, 1881.)

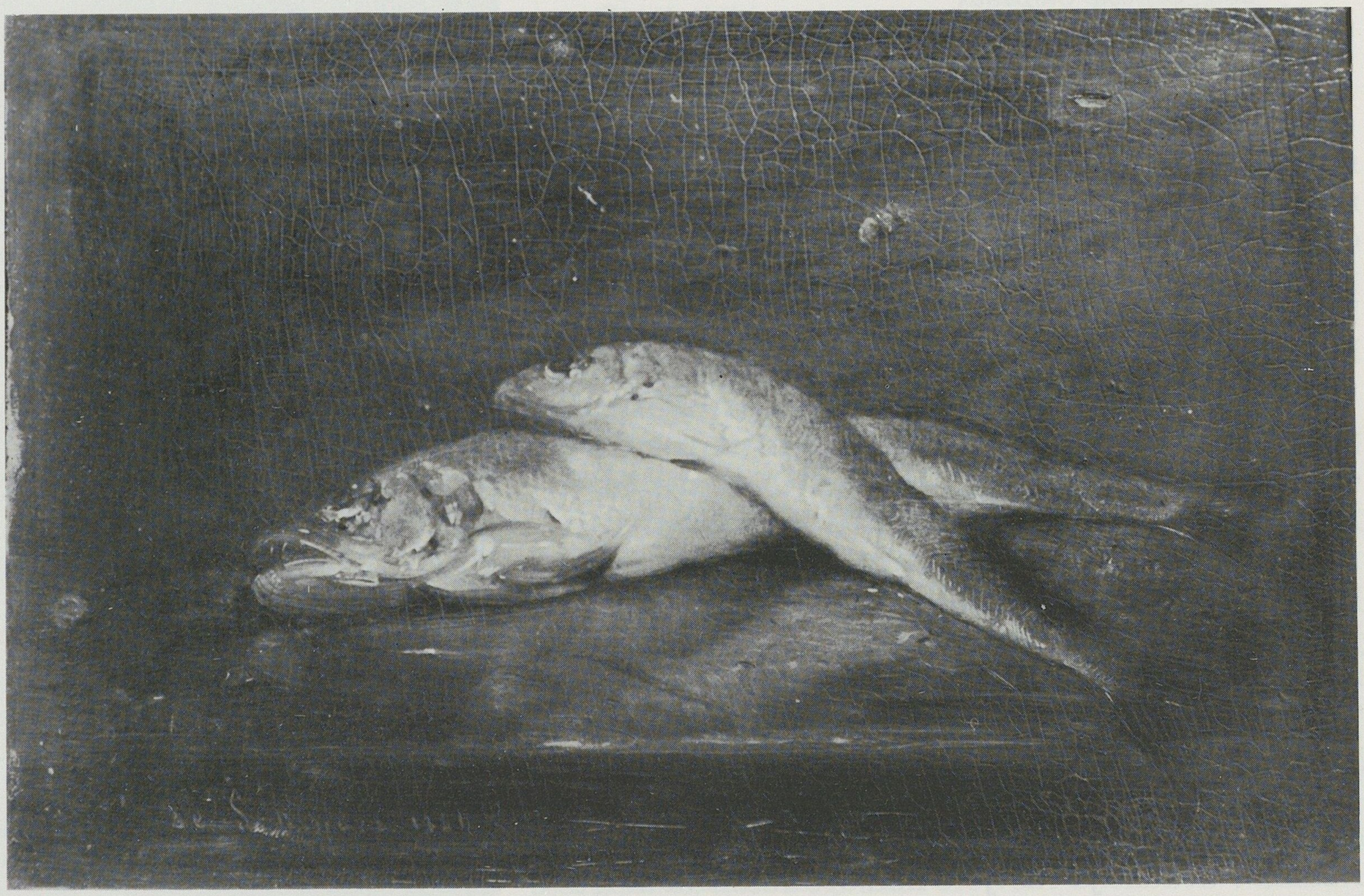

Louis-Marie de Schryver
(Pariz, 1862-1942.)
RIBE
ulje na drvu,
0,153 x 0,211 m
(sign.: de Schryver, 1881.)

Michiel van Miereveld (Delft, 1567-1641.)
PORTRET ŽENE
ulje na drvu, 0,162 x 0,105 m

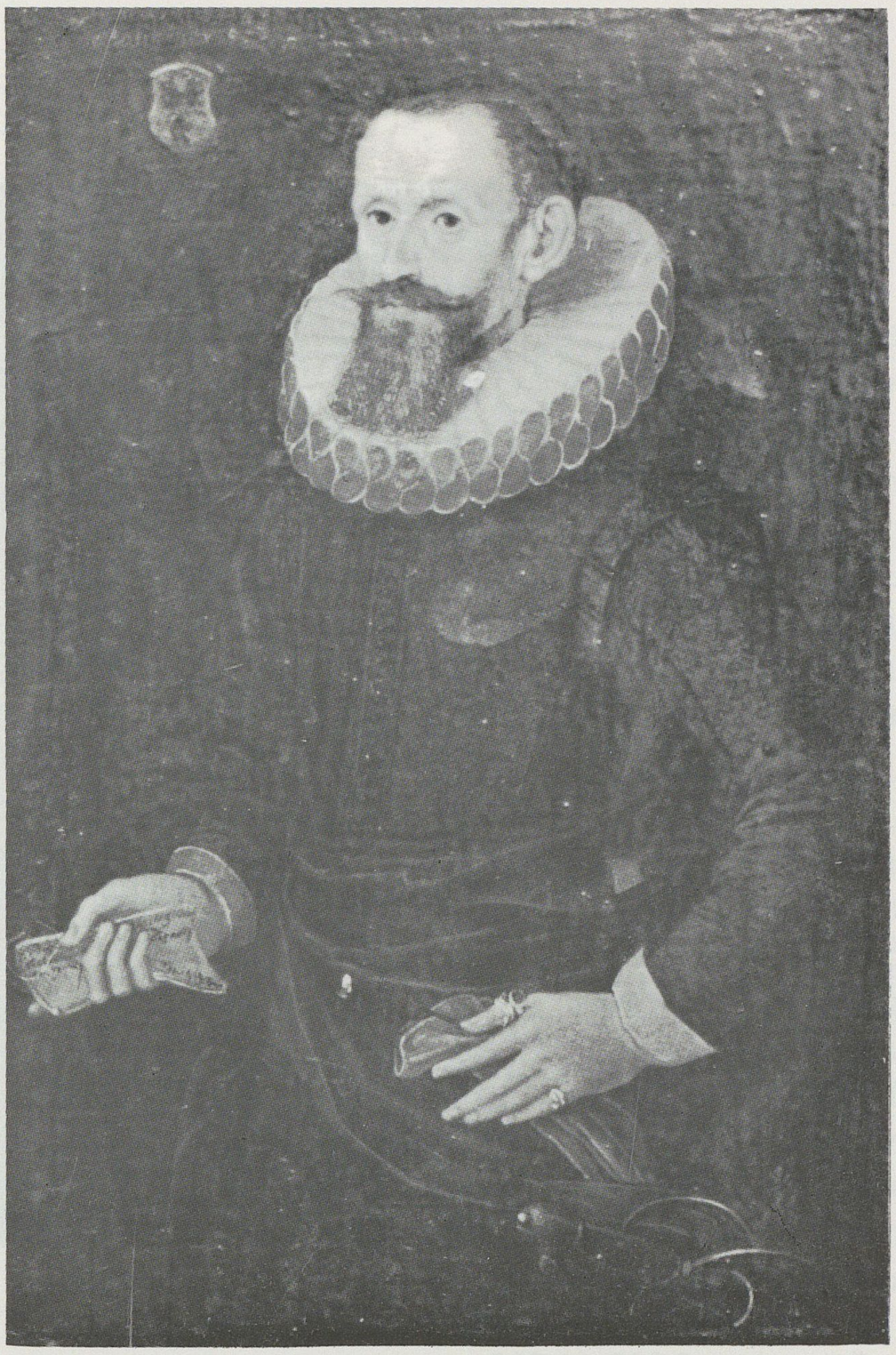

Michiel van Miereveld (Delft, 1567-1641.)
PORTRET MUŠKARCA
ulje na drvu, 0,162 x 0,104 m

nacije de Piennes kustos galerije Đuro Vanđura.[5]

Djela francuskih majstora u znaku su portreta (7) istaknutih dvorskih i građanskih ličnosti, kao što su Paolina Borghese, Kraljica Hortense, Charles X, dok će Mme Recamier svojim likom obilježiti duhovna strujanja toga razdoblja. Njima se pridružuju portreti de Piennesovih (majke i sina), te ljupki lik nepoznate žene čija odjeća, ukrasne vrpce u kosi i rupčana petlja upučuju na razdoblje bidermajera .

Od značajnih radova možemo izdvojiti po jedno djelo mitološke i pejzažne tematike i prikaz oficira francuske carske konjice.

Utjecaj francuske kulture na ostalu Evropu prisutan je od Luja XIV.

Premda već prosvjetiteljstvo govori o svekolikom duhovnom i tehnološkom progresu, mnogi će povjesničari i teoretičari rušenje L'ancien regimea i pojavu francuske revolucije smatrati presudnim u ubrzavanju mnogih ljudskih djelatnosti i stilskih mijena u umjetnosti.

U svojoj knjizi o romantičnoj umjetnosti William Vaughan[6] raspravlja o romantičnom nasuprot klasičnom, o generalnim razlikama i podudarnostima. Spomenut će podjednak društveni angažman jednog Davida, Grosa ili Girodeta, a klasično-romantični sukob smješta u sferu umjetničke politike, odnosno teorije, dok je to u praksi samih umjetnika manje uočljivo.[7]

Na primjerima iz naše galerije klasična je Lefevreova "Paolina Borghese", dok je Prud'honova "Kraljica Hortense" svojim slikarskim pristupom crtežu romantičnih obilježja.

[5] Đuro Vanđura, Nizozemske slikarske škole, DPU,1988. Tako imamo prijedlog za Teodora van Dovea: "Kupovanje ribe", Matthiasa Stomera: "Djevojka s ribama", umjesto J. van Boosa, odnosno G. Schalckena. A.O. de Boera pripisuje načinu A. van Ostadea.

[6] William Vaughan, Romantic Art, Thames and Hudson, London 1988. (reprint)

[7] Isto, str. 222.

Holandski majstor XVII st.
STARAC SA ČAŠOM VINA
ulje na drvu, 0,285 x 0,233 m

Godfried Schalcken (Mad/Dordrecht, 1643 - Gravenhage, 1706.)
UZ SVIJEĆU
ulje na drvu, 0,466 x 0,369 m

Riječ je o različitom pristupu portretu. Lefevre je Davidov učenik, Prud'hon svoju liričnu mekoću modeliranja formi duguje utjecaju talijanskih majstora renesanse. Paolina Borghese prikazana je u klasicističkom ambijentu i odjeći, suzdržanom kromatskom skalom i jasno ocrtanim obrisima predmeta i figura. Njezin vertikalan položaj u prvom planu usmjerenjem glave i desne ruke koso položene na konzolu, gdje je smještena glomazna Napoleonova bista, ukazuje na krajnju odanost i privrženost kultu vladara.

Kraljica Hortense kipti energijom koju Prud'hon izražava brzim, hitro nanesenim potezima kista ne mareći za preciznost proporcija i jasnost formi. Glomazna, široka fotelja, sjedeći lik kraljice u pletenoj haljini, razasuta, valovita masa hermelinskog plašta, golema zavjesa i stup, apostrofiraju utisak njezine gracilnosti.

I dok Prud'hon predstavlja sponu između slikarstva 18. i 19. stoljeća, Gros, drugi Davidov učenik, sjedinjuje romantičarsku osjećajnost i klasicističke kanone, obnavljajući rubensovsko korištenje boje i slikarski rukopis.

Njegova "Mme Recamier" jedno je od remek-djela Strossmayerove galerije, a kao primjer vrhunskog psihološkog portreta ističe je Bernard Dorival u povijesti francuskog slikarstva.[8]

Prikazana je kao žena zrele životne dobi, skrušena držanja, slojevite psihološke i emocionalne snage. Topla, harmonična gradacija žute i narančaste boje, kojima je ostvarena plastičnost njezina poprsja, slila se bijelim tonovima čipkastog ovratnika, kapice i poveza oko lica, u psihološki izraz njezina unutrašnjeg bića, čiji buran duševni život potiče Grosa da ga što prodornije zahvati. Određen nemir izražava položaj njezinih ruku koje pridržavaju veliku dugačku netom s ramena skliznutu maramu, nijansiranje ružičastih, plavičastih, zelenkastih i smeđih tonova natečenih prstiju. Oštar rez kadra u predjelu lijeve ruke i podlaktice, podatna modelacija nabora i niz ovalnih, vijugavih linija marame pridonose tenziji prizora i ekspresiji koja je zatomljena na smirenim, blagim crtama njezina lica.

Njegovo drugo djelo "Konjanik" pod znakom je pitanja. U rasponu od sumarno naznačenih do opi-

Godfried Schalcken (Mad/Dordrecht, 1643 - Gravenhage, 1706.)
DJEVOJKA S RIBAMA
ulje na drvu, 0,235 x 0,180 m

pljivih napetih formi, uhvaćen je kratak tren jahačeva poziranja, naglašen je pokret i bljesak časovite impresije.

"Vjetrenjače" G. A. Decampsa zahvaćene su iz donjeg rakursa. Iako je poznatiji po svojim orijentalnim motivima, čime prethodi Delacroixu, Decamps realistički bilježi ruševan mlin na blagoj uzvisini brežuljka, gustinu zemljanog tla, a u pozadini i ponad mlina prostire se teško sivilo tmurnoga dana.

Jedno atributivno otkriće možemo pripisati slici s normandijskim ribarima koja je uvrštena u Daubignyjev opus. Ikonografske i morfološke sličnosti vidljive su u korištenju anegdotskih rekvizita i kompozicijskom variranju iste motivske građe s djelom manje poznatog francuskog slikara Eugène Modeste Edmond Poidevinom, zvanog Le Poittevin.[9] Pletene košare i torbe, ribe na tlu, skupina dječice, od kojih jedna djevojčica na uzici vuče svoju drvenu igračku, figure u drugom planu, ribarski brodovi izvučeni na žal, sitne mrlje jedara na kraju horizonta gdje morska površina prelazi u široko prostranstvo

Jean van Boos (XVIII st.)
KUPOVANJE RIBE
ulje na platnu, 0,842 x 1,093 m

[8] Bernard Dorival: Francusko slikarstvo, Mladost, Zagreb 1959, str.191
[9] Marco Chiarini, Pierre Rosenberg, Silvia Meloni Trkulja, Isabelle Julia, Pittura francese nelle collezioni pubbliche fiorentine, Firenza 1977, str. 208.

Maximillian Pfeiler (XVIII st.)
CVIJEĆE I VOĆE
ulje na platnu, 1,310 x 1,724 m

Nepoznati francuski émallieur XVIII st.
SV. MAGDALENA
emajl na bakrenoj ploči, 0,145 x 0,107 m ▶

neba, ponavljaju se u modificiranoj verziji na slici Le Poittevina.

Drugo atributivno rješenje predlažemo s oprezom, dok se ne pronađu čvršće atributuvne spone i komparativni elementi, a odnosi se na omalen rad u našoj zbirci koji nosi oznaku Davidove škole. To je "Edip i Antigona". Određene tematske i oblikovne asocijacije pronalazimo s djelom Jean-François-Pierre Peyrona.[10] Smatra se da je izvršio utjecaj na Davida u preuzimanju antičkih motiva kojima pridaje etičku intonaciju.

Na slici "Rosalinda i Celija" koja je pripisivana engleskoj školi sredine 19. stoljeća, otkriveni su inicijali potencijalnog autora toga veoma lijepog romantičarskog djela. U srcoliku obliku, u donjem lijevom uglu, upisana su dva početna slova R.J., što će nam svakako olakšati rješavanje i tog atributivnog problema. Možemo zaključiti ovaj prikaz o markizu i njegovoj donaciji, ponovivši još jedamput da se radi o izuzetnom čovjeku, neobične i zanimljive životne sudbine koji je, uz sve svoje zasluge za francuski narod, imao dovoljno ljubavi prema našoj sredini gdje je proveo gotovo polovicu svojega života, da joj ostavi tako vrijedna umjetnička djela i na taj način pridonese bogaćenju njezine baštine.

[10] Agnes Szigethi: French paintings of the seventeenth and eighteenth centuries, Museum of fine arts, Budapest, Corvina press, 1975, reprodukcija 41.

Nepoznati francuski majstor XVIII st.
SV. KATARINA
ulje na glaziranoj mramornoj ploči, 0,252 x 0,206 m

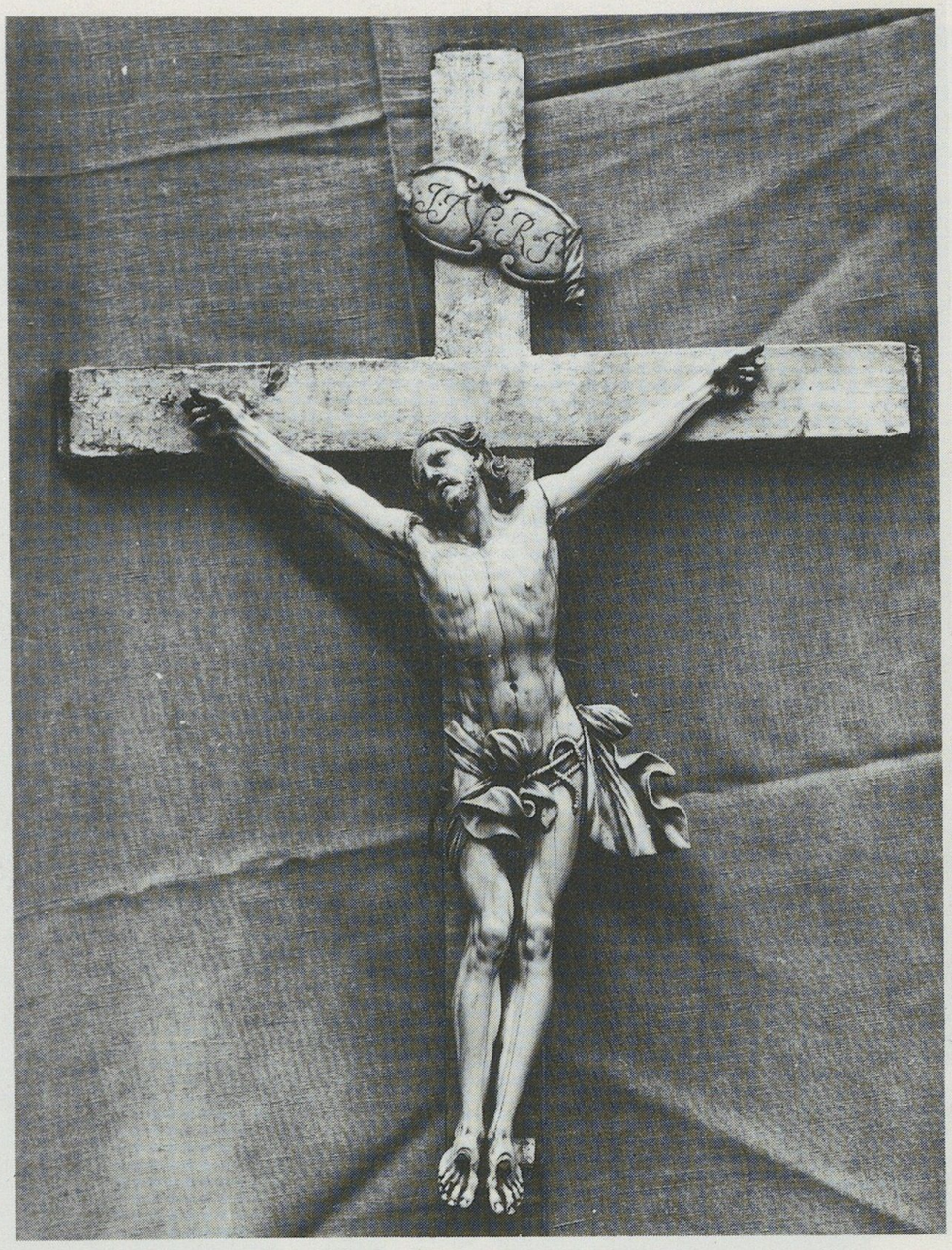

Nepoznati francuski kipar XVIII st.
KRIST NA KRIŽU
rezbarena bjelokost, 0,874 x 0,509 m

Nepoznati francuski minijaturist XVIII st.
MARIJA MAGDALENA NA KORNJAČI
akvarel na pergameni, 0,069 x 0,075 m

Porculanska taca s portretima Etienne Marquis de Piennesa i supruge (oko 1895)

Na koricama:
Cornelis Dussart (Haarlem, 1660-1704.)
PUTUJUĆI GLAZBENIK
ulje na drvu, 0,512 x 0,408 m

Hugo Ehrlich: MAUZOLEJ ETIENNE MARQUIS DE PIENNESA

Izložba priređena:

NARODNO SVEUČILIŠTE
— CENTAR ZA KULTURU
LIKOVNA GALERIJA
Vrbovec, 5-11. lipnja 1990.

STROSSMAYEROVA GALERIJA STARIH
MAJSTORA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Zagreb, 15. lipnja do 15. srpnja 1990.

Damir Grubić: **DONACIJA ETIENNE MARQUIS DE PIENNES**

Izdavač: JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI, ZAGREB i NARODNO SVEUČILIŠTE — CENTAR ZA KULTURU, VRBOVEC
Za izdavača: HRVOJE POŽAR i DRAGO HMELAŠ
Urednik: VINKO ZLAMALIK
Lektor: PETAR ŠIMUNOVIĆ
Korektor: ŽARKA VUJIĆ
Tisak: »AUGUST ŠENOA« - ZAGREB
Naklada 400 primjeraka